

Mobilya Endüstrisinde Kobi'lere Verilen Devlet Desteklerinin Firmalar Üzerindeki Etkileri (Ankara Örneği)

Mehmet SARIKAHYA

Kırkkonaklar Mahallesi 371. Sok. 4/7 Çankaya / ANKARA

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; Türkiye Mobilya Sanayi'nde faaliyet gösteren Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler (KOBİ)'in yaşamakta olduğu finansman sorunlarının incelenmesi, çözüm yollarının bulunması ve eğitim faaliyetlerinden yararlanma durumları ile bu işletmelerin nasıl etkilendiğinin tespiti amaçlanmıştır. Bu amaçla Ankara bölgesinde mobilya sektörünün yoğunlaştığı Altındağ (Siteler), Sincan Organize Sanayi ve İvedik Sanayi bölgelerinde tesadüfi seçim yöntemine göre KOBİ belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarına göre; mobilya endüstrisindeki KOBİ'lerin devlet desteklerinden çok az miktarda yararlandıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mobilya Endüstrisi, Devlet Destekleri, Pazarlama

Effect of State Subsidies Granted to SMEs in Furniture Industry on The Companies (Ankara Example)

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the financial problems that Small and Medium size Enterprises (SMEs) in the furniture industry in Turkey have, to find solutions and observation of benefit progress of the educational activities and how these activities affect these enterprises. For this purpose, SMEs in Altındağ (Siteler), Sincan Organized Industrial Zones, İvedik Industrial Zones where industry of furniture is concentrated, has been chosen randomly. As a result of the study, it has been found out that SMEs in furniture industry barely benefit from the government grants.

Keywords: Furniture Industry, State Aids, Marketing

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (KOBİ), dünya ekonomik ve sosyal yapısı içerisinde yer alan ilk işletmecilik modeli olmasına rağmen gereken ilgiyi ve önemi hiçbir zaman alamamıştır. KOBİ'ler sadece ekonomik nitelikleri ile değil aynı zamanda sosyal yönleriyle de bir toplumun kalkınmasının ve büyümesinin en önemli araçlarından birisi niteliğindedir. KOBİ'ler bir toplumun ekonomik olarak kalkınmasında çok önemli roller üstlenirlerken diğer yandan da istihdam sorununun çözümünde, girişimciliğin gelişmesinde ve ekonomik ve sosyal adaletin sağlanması gibi pek çok konuda önemli etkileri olan bir ekonomik ve sosyal yapılandırıcıdır (Atılğan, 2006).

Gerçekte KOBİ'leri belli bir çerçeve koymak oldukça zordur. KOBİ kavramı ülkeden ülkeye, kuruluş-tan kuruluşu göre değişebilmektedir. Büyüklük sınıflandırmasında nitel ölçülerin yanı sıra nicel ölçülerde kullanılabilir. Çağımızın değişen şartlarına ve yeniliklere hızla uyum sağlama yeteneğine sahip olan KOBİ'ler, toplumun üretken potansiyelinin ortaya çıkmasında önemli bir rol oynamaktadır (Sayın, 1997).

KOBİ'ler genellikle; düşük kapasiteye sahip, ileri teknolojiyi kullanamayan işletmeler değil; çalışanlarıyla bir bütün olan, girişimcilik gücünü bünyesinde barındıran, üretim ve istihdama katkı sağlayan, konjonktürel değişimlere uyum sağlayabilen, maliyetlerde tasarruf sağlayabilen, özellikle kriz dönemlerinde ekonomik ve sosyal problemlerin artmasını engelleyebilen işletmeler söz konusudur (Bekçi, vd., 2001), (Sayın, 1997). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin gerek sayıları, gerek sanayi üretimindeki payları ve gerekse milli gelire katkıları bakımından ülke ekonomilerinde önemli bir yer tutmaktadır. KOBİ'lerin ekonomik ve toplumsal kalkınmadaki önemli rolleri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Ekonomiye dinamizm kazandırma
- İstihdam sağlama ve yeni iş imkânı yaratma
- Esneklik ve yenilikleri teşvik etme
- Bölgesel kalkınmayı hızlandırma (Kızılay, 2009).

Türkiye'de KOBİ'lerin enflasyon, yüksek faiz oranları, istikrarsızlık gibi ülke ekonomisinin genel durumundan kaynaklanan sıkıntıları olduğu gibi kendine özgü bazı dar boğazları da bulunmaktadır. Türkiye'de KOBİ'lerin mali yapıları zayıftır ve genellikle aile şirketi biçiminde olduklarından aile üyelerince yönetilmektedir. Profesyonel yönetici istihdamı düşük olduğu

* Sorumlu Yazar (Corresponding Author)

e-posta: masarikahya@gmail.com

Digital Object Identifier (DOI) : 10.2339/2012.15.4, 177-183

gibi, konusunda uzman iş gören çalıştırma oranı da düşüktür (İnternet,2012).Diğer taraftan, KOBİ'lerin büyüme ve yeni istihdam yaratmadaki temel rolü nedeniyle pek çok ülkede KOBİ politikası, siyasi gündemdeki yerini almaktadır. Örneğin AB'nde, KOBİ'lerin geliştirilmesi, rekabet gücünün artırılması ve uluslar arası bir girişimciliğin özendirilmesi amacıyla KOBİ'ler yararına bir dizi destekleme programı geliştirilmiştir. Türkiye'nin de daha çok KOBİ'lere dayalı bir sanayileşme benimsemesi ile KOBİ destek ve teşvikleri artırılmıştır (Anonim, 2006).

KOBİ'lere yönelik olarak 8 Ocak 2001 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 2000/1822 Sayılı KOBİ Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkındaki karar ile KOBİ teşviklerinde yeni düzenlemelere yer verilmiştir. Karar'ın uygulama tebliğleri 18 Ocak 2001'den geçerli olacak 400 milyar lirayı aşmayan yatırımlar KOBİ teşviklerinden faydalanabilecektir. KOBİ teşviklerinde %15-25, Yatırım teşvik fonundan kredilendirilecek yatırımlarda %15 faiz uygulanacaktır (Ören, 2003).

KOBİ'lerin sorunlarını ele alırken ilk belirtilmesi gereken husus enflasyonun öz sermayeyi eritmesidir. Aşırı artan girdi fiyatlarının maliyetleri yükseltmesine karşın bunu fiyatlarına yansıtamayan KOBİ'lerin, zaten yetersiz olan öz sermayeleri zaman içinde erimektedir. KOBİ'lerin ortak özelliklerinden biri olan öz kaynak yetersizliği özellikle konjüktürel dalgalanmanın olduğu dönemlerde kendini hissettirmektedir. KOBİ'lerin sermaye yapılarının zayıflığı ilk olarak işletmelerin kuruluşunda ortaya çıkmakta ve pek çok KOBİ için süreklilik kazandığından işletmenin daha sonraki faaliyetlerinin tümünü etkilemektedir. Dış kaynakların bulunmasında karşılaşılan güçlükler ile birleştiğinde yeni yatırımların yapılmasını, yüksek teknoloji sağlanmasını engellemektedir (Tosyalı, 1995).

Yaşanan sermaye sorunlarıyla birlikte KOBİ'lerin yöneticilerinin finansman bilgileri yeterli olmaması ve bu konuda yetişmiş elemanlar istihdam etmemeleri de sorunu derinleştirmektedir. KOBİ'lerin hemen hepsinde işletme sahibi, yöneticiler teknik kökenli olduğundan, finansman ve muhasebe konusunda çok az bilgiye sahiptirler. Bu tür bilgileri, uzman kişilerden sağlama istek ve imkânları da sınırlıdır (Özgen, vd., 1997).

Rekabetin ve değişikliğin çok yoğun yaşandığı günümüzde, istihdamın ve üretimin büyük bölümünü sağlayan KOBİ'ler değişimlere kolay uyum sağlayabilen yapılarıyla ekonomilerde önemli bir yer tutmaktadır. Ekonominin lokomotiflerinden biri olarak anılan mobilya sanayi istihdamının da bir bölümünde KOBİ'ler elinde bulundurmaktadır.

Türkiye Mobilya Endüstrisinde ihracata yönelik devlet destekleri ile ilgili sorunlar araştırılmış ve mevcut durumun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma Ankara ve Bursa illerindeki işletmelerde yapılmış ve işletmelerin bilgi eksikliği ile bürokratik engeller konusunda sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. KOSGEB'in yürüt-

müş olduğu kalifiye elemanı destekleme kredisini bazı işletmelerin yararlandığı görülmesine rağmen devlet desteği kullanım oranının yeterli seviyede olmadığı görülmüştür (Sönmez, vd., 2007).

KOBİ yatırımlarının kapsamı ise imalat, tarımsal sanayi, turizm, eğitimi, sağlık, madencilik ve yazılım geliştirme yatırımları KOBİ teşvik unsurlarından yararlanabilecektir (Önal, 2000). Bu çalışmalar eşliğinde mobilya endüstrisindeki KOBİ'lerin işletme büyüklüklerine göre daha çok hangi devlet desteklerinden faydalandıkları ve işletmeyi büyütme amacı ile ne tür kredileri kullandıkları ile ilgili bilgi verilmesi amaçlanmıştır.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEM (RESEARCH METHOD)

2.1. Amaç ve Kapsam (Purpose and Scope)

Bu çalışmada; işletme büyüklüklerine göre devlet desteklerinden yararlanma, durumu KOSGEB'den destek alma durumu, eğitim - danışmanlık hizmetleri ve kredi kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Bunun yanı sıra devlet desteği ve kredi kullanan işletmeleri nasıl etkilediği araştırılması amaçlanmıştır. Bu bilgiler ışığında Ankara'da faaliyet gösteren mobilya endüstrisindeki küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin kullandıkları devlet destekleri bilgi düzeyinin ölçülmesi amaçlanmıştır.

2.2. Anket Tasarımı (Questionnaire Design)

Sektörle ilgili bilgileri derlemek amacıyla veri toplama aracı olarak üretici anketi hazırlanmıştır. Anketlerin hazırlanmasında önceden yapılmış olan çalışmalardan ve sektör çalışanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır. Oluşturulan anketler ön anket çalışmasına tabi tutulmuştur. Oluşturulan ön anket çalışması 10 üretici işletme üzerinde denenmiştir. Tam olarak anlaşılmadığı düşünülen sorular düzeltilmiştir.

Anketlerde; genel işletme bilgileri ve üretime yönelik sorunlar şeklinde bölümlendirilmiştir. Anketler Haziran – Eylül 2012 tarihleri arasında uygulanmıştır.

İşletmelerin büyüklüğü, çalışan sayısı esas alınarak TÜİK'in belirlemiş olduğu sınıflandırmaya göre Çizelge 1'de hazırlanmıştır.

Çizelge 1. Çalışan sayısına göre işletme büyüklüğü

İşçi Sayısı	İşletme Büyüklüğü
1 – 9	Çok küçük ölçekli işletmeler
10 – 49	Küçük ölçekli işletmeler
50 – 99	Orta ölçekli işletmeler
100 – üzeri	Büyük ölçekli işletmeler

Buna göre, 1–9 işçi çalıştıran çok küçük ölçekli, 10–49 işçi çalıştıran küçük ölçekli, 50–99 işçi çalıştıran orta ölçekli, 100 ve üzeri işçi çalıştıran büyük ölçekli işletme olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmada KOBİ işletmeler değerlendirmeye alındığından dolayı büyük ölçekli işletmeler kapsam dışı bırakılmıştır.

2.3. Evren ve Örneklem (Scope and Sampling)

DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), "9. Kalkınma Planı (2007–2013)", TÜİK "Mobilya Sektörü İşyeri Sa-

yımı, İstihdam ve İllere göre Dağılımı”, TOBB kayıtları, Ankara Mobilyacılar Odası kayıtları değerlendirilerek Ankara, Kayseri, İstanbul, İzmir ve Bursa’da mobilya sektörünün yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bu çalışma için Ankara bölgesi seçilmiştir. Tesadüfî seçim yöntemine göre işletmeler seçilmiş olup anket uygulamasında örnek çapı (n); (Yamane, 2001)

$$n = Z^2 * N * P * Q / (N * D^2 + Z^2 * P * Q)$$

Eşitliğinden hesaplanmıştır.

Z= Güven kat sayısı (%95’lik güven için bu kat-sayı 1,96 alınmaktadır)

N= Ana kütle büyüklüğü (5361)

P= Ölçmek istediğimiz özelliğin ana kütlede bulunma ihtimali (%95 alınmıştır)

Q= 1-P (ölçmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunmama ihtimali) (%5)

D= Kabul edilen örnekleme hatası (%2 alınmıştır)

Örnek büyüklüğünü belirlemek için aşağıdaki formül kullanılmıştır.

$$n = 1,96^2 * 5361 * 0,95 * 0,05 / (5361 * (0,02)^2 + 1,96^2 * 0,95 * 0,05) = 79,4 \approx 80$$

Hesaplama sonuçlarına göre araştırma için 80 işletmenin yeterli olacağı tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada 90 işletme incelenmiş olup, bunlardan sadece 85’si değerlendirmeye alınmıştır.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi (Data Evaluation)

Anketlerin değerlendirmesi aritmetik ortalama, yüzde, frekans ve Ki kare (Chi - Square) testi dağılımlarına dayanmaktadır. Veriler ise “SPSS” istatistik ve “Microsoft Office Excel” programından faydalanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler; anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir olması için belli kurallara göre özetlenerek sunulmuştur. Bu amaçla, araştırma verilerinin yüzdelerle değerlendirilerek Ki kare (Chi - Square) testleri yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin istatistiksel açıdan ($p < 0,05$ düzeyinde) anlamlı olup olmadığı Pearson Ki kare ile test edilmiştir. Bu testte; beklenen değer 5’ten küçük olan gözenek sayısının %20’sini aştığı görüldüğünde anlamlılık testine ilişkin sonuçların yorumlanması doğru olmadığı için bu sonuçlara çalışmada yer verilmemiştir. Değerlendirmede Ki kare değerinin yorumlanmasında üç farklı yöntem kullanılmakta olup bu yöntemlerden uygun olanlar seçilmiştir. 1. yöntem birleştirme, 2. yöntem etkisiz hale getirme, 3. yöntemde ise iki çözümünde uygun olmadığı durumlarda yorumlar çapraz tablo üzerinden sadece frekans ve yüzdeler kullanılarak yapılmıştır (Büyüköztürk, vd.,2011).

3. BULGULAR (RESEARCH FINDINGS)

Ankete konu olan işletmelerin bazı demografik özellikleri Çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2. Ankete konu olan işletmelerin bazı demografik göstergeleri

Gruplar	n	%	
İşletme Büyüklüğü	Orta	25	29,4
	Küçük	30	35,3
	Çok küçük	30	35,3
Ankara’da bulunduğu semt	Altındağ Siteler	59	69,4
	İvedik Sanayi	20	23,5
	Sincan Org. Sanayi	6	7,1
Hukuki statü	Şahıs şirketi	36	42,4
	Limitet şirket	44	51,8
	Anonim şirket	5	5,9
Kuruluş yılı	2000–2010	21	24,7
	1999–1995	28	32,9
	1994–1990	14	16,5
	1989–1985	14	16,5
	1984–önce	8	9,4

Tabloya göre işletmelerin %30’unu orta ölçekli işletmeler oluştururken kalan %70’lik kısmını küçük ve çok küçük işletmelerin oluşturduğu, işletmelerin %69’luk kısmının Ankara/Altındağ ilçesi Siteler bölgesinde bulunduğu, %51’inin limitet şirketi oluştururken %42’sini şahıs şirketinin oluşturduğu, kuruluş yıllarına bakıldığında ise %33’ünün 1995-1999 yılları arasında kurulduğu belirlenmiştir.

İşletmelerin KOBİ’lere yönelik desteklerden yararlanma durumu Çizelge 3’de verilmiştir.

Çizelge 3. İşletmelerin KOBİ’lere yönelik desteklerden yararlanma durumu

İşletme büyüklüğü	KOBİ’lere yönelik desteklerden				Toplam	
	Yararlanıyorum		Yararlanmıyorum		n	%
	n	%	n	%		
Orta	13	52,0	12	48,0	25	100,0
Küçük	4	13,3	26	86,7	30	100,0
Çok Küçük	5	16,7	25	83,3	30	100,0
Toplam	22	25,9	63	74,1	85	100,0

$$(X^2=12,680, Sd=2, p=0,002)$$

KOBİ’lere yönelik desteklerden orta ölçekli işletmelerin çoğunluğu; küçük ve çok küçük ölçekli işletmelerin ise çok az bir kısmı yararlanmaktadır. Bu faktörler arasında yapılan Ki kare testi sonucuna göre hesaplanan değer tablo değerinden büyük olduğundan iki değişken arasındaki farksızlık hipotezi reddedilmiştir. Buna göre, iki faktör arasında istatistiksel anlamda bir ilişki vardır. KOBİ’lere yönelik yapılan destekler işletme büyüklüklerini etkilemektedir. Sonuçta, işletme büyüklükleri ile KOBİ’lere yönelik yapılan destekler arasında $\alpha = 0,01$ yanlılığı olasılığı ile istatistiksel olarak bir ilişki olduğu söylenebilir.

KOBİ’lere yönelik işletmelerin devlet teşviklerinden yararlanmama nedenleri Çizelge 4’de verilmiştir.

Çizelge 4. Devlet teşviklerinden yararlanmama sebepleri

Devlet teşvikleri	n	%
Faydalanıyoruz	22	25,9
Bürokrasi ve mevzuat engeli	26	30,6
Teşvik mevzuatını bilen girişimci eksikliği	17	20,0
İlgili kurumların tanıtım ve bilgilendirme eksikliği	13	15,3
Teşviklerin az olması	7	8,2

Devlet teşviklerinden yararlanamayan işletmelerin en önemli sebebinin; %31 oranında bürokrasi ve mevzuat engelleri olduğu belirlenmiştir. Bunu sırası ile %20 ile teşvik mevzuatını bilen girişimci eksikliği, %15 ile ilgili kurumların tanıtım ve bilgilendirme eksikliğinden ve %8 oranında teşviklerin az olmasından devlet teşviklerinden faydalanamadıklarını belirtirken %26'lık kesimin ise devlet teşviklerini kullandıkları belirlenmiştir.

İşletmelerin %88'i rekabet şartlarında ayakta kalabilmek için yeni yatırım yaptıklarını belirtmiştir. Bu işletmelerin yaptıkları yatırım türleri Çizelge 5'de verilmiştir.

Çizelge 5. İşletmenizde ne tür yatırım yaptınız

İşletmelerin yatırımları	n	%
Üretim hattında yenileme	54	72,0
Üretim hattında modernizasyon	36	48,0
Komple yeni yatırım	20	26,7

İşletmelerin yapmış olduğu yatırımlar incelendiğinde, % 72'inin üretim hattında yenileme yaptığı, %48'inin üretim hattında modernizasyona gittiği, %27'sinin ise komple yeni yatırım yaptığı ortaya çıkmıştır.

İşletme büyüklüğüne göre KOSGEB'den destek alan işletmelerin dağılımı Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6. İşletme büyüklüğüne göre KOSGEB'den destek alan işletmelerin dağılımı

İşletme büyüklüğü	KOSGEB desteği				Toplam	
	Alıyorum		Almıyorum			
	n	%	n	%	n	%
Orta	13	52,0	12	48,0	25	100,0
Küçük	6	20,0	24	80,0	30	100,0
Çok Küçük	3	10,0	27	90,0	30	100,0
Toplam	22	25,9	63	74,1	85	100,0

($X^2=13,376$, $Sd=2$, $p=0,001$)

KOSGEB'in desteklerinden orta ölçekli işletmelerin çoğunluğu; küçük ölçekli işletmelerin azı ve çok küçük ölçekli işletmelerin ise çok az bir kısmı yararlanmaktadır. Bu faktörler arasında yapılan Ki kare testi sonucuna göre hesaplanan değer tablo değerinden büyük olduğundan iki değişken arasındaki farksızlık hipotezi reddedilmiştir. Buna göre, iki faktör arasında istatistiksel anlamda bir ilişki vardır. KOSGEB'in desteklerinden faydalanma durumuna göre işletme büyüklüklerini etkilemektedir. Sonuçta, işletme büyüklükleri ile KOSGEB'e yönelik yapılan destekler arasında $\alpha=0,01$ yanılı olasılığı ile istatistiksel olarak bir ilişki olduğu söylenebilir.

İşletmelerin %26'sı KOSGEB'in vermiş olduğu desteklerden yararlandıklarını belirtmiştir. Bu işletmelerin ne tür desteklerden yararlandıkları Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. KOSGEB'in desteklerine konulan

	n	%
Nitelikli eleman istihdamı	11	50,0
Bilişim desteği	8	36,4
Yurtiçi sanayi fuarlarına katılım	7	31,8
Yurtiçi uluslararası sanayi ihtisas fuarlarına katılım	3	13,6
Danışmanlık desteği	2	9,1
Yeni girişimci desteği	2	9,1
Patent faydalı model	2	9,1
İhracat yönlendirme	1	4,5
Marka oluşturma ve tanıtım	1	4,5
AR-GE desteği	1	4,5
Milli katılım düzeyindeki yurtdışı fuarlara katılım	1	4,5
Milli katılım dışındaki yurtdışı fuarlara katılım	1	4,5
Ortak kullanım amaçlı makine ve teçhizat	1	4,5

KOSGEB'in ne tür desteklerinden yararlandığınız sorusunda firmaların %50'si nitelikli eleman istihdamından, %36,4'ü bilişim desteğinden, %32'si yurtiçi sanayi fuarlarına katılım desteğinden yararlandığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra %14'ü yurtiçi uluslararası sanayi ihtisas fuarlarına katılım desteğinden, %9'u danışmanlık, yeni girişimci ve patent-faydalı model desteğinden faydalanmıştır.

Bu desteklerin yanı sıra işletmelerin devlet kurumları veya kendi imkânları ile yararlandıkları eğitim ve danışmanlık hizmetleri bulunmaktadır. İşletme büyüklüğüne göre eğitim ve danışmanlık hizmetlerinden yararlanma durumu Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8. Eğitim ve danışmanlık hizmetleri

İşletme büyüklüğü	Eğitim ve danışmanlık hizmetlerinden				Toplam	
	Yararıyorum		Yararılmıyorum			
	n	%	n	%	n	%
Orta	17	68,0	8	32,0	25	100,0
Küçük	10	33,3	20	66,7	30	100,0
Çok Küçük	9	30,0	21	70,0	30	100,0
Toplam	36	42,4	49	57,6	85	100,0

($X^2=9,610$, $Sd=2$, $p=0,008$)

Eğitim ve danışmanlık hizmetlerine yönelik orta ölçekli işletmelerin çoğunluğu; küçük ve çok küçük ölçekli işletmelerin ise az bir kısmı yararlanmaktadır. Bu faktörler arasında yapılan Ki kare testi sonucuna göre hesaplanan değer tablo değerinden büyük olduğundan iki değişken arasındaki farksızlık hipotezi reddedilmiştir. Buna göre, iki faktör arasında istatistiksel anlamda bir ilişki vardır. Eğitim ve danışmanlık hizmetlerini işletme büyüklüklerine göre firmalar yararlanmaktadır. Sonuçta, işletme büyüklükleri ile eğitim ve danışmanlık hizmetleri arasında $\alpha=0,01$ yanılı olasılığı ile istatistiksel olarak bir ilişki olduğu söylenebilir.

İşletmelerin temin ettiği danışmanlık ve eğitim hizmetleri Çizelge 9'da verilmiştir.

Çizelge 9. İşletmelerin temin ettiği danışmanlık ve eğitim hizmetleri

Danışmanlık ve eğitim hizmetleri	n	%
Bilgisayar konusunda	32	88,9
Mesleğinizle ilgili	13	36,1
Toplam kalite yönetimi konusunda	8	22,2
Pazarlama ve tanıtım konusunda	5	13,9
Üretim planlama ve kontrol konusunda	4	11,1
Dış ticaret, ihracat konusunda	3	8,3
Satış ve dağıtım konusunda	2	5,6
Finans yönetimi konusunda	2	5,6

İşletmelerin temin ettiği danışmanlık ve eğitim hizmetine bakıldığı zaman %89'unun bilgisayar konusunda, %36'sının meslekle ilgili bilgi konusunda, %22'sinin toplam kalite yönetimi konusunda danışmanlık ve eğitim hizmeti aldığı belirlenirken; %6'sının finans yönetimi, satış ve dağıtım konusunda destek aldığı tespit edilmiştir.

İşletmelerin rekabet şartlarında ayakta kalabilmek için yeni yatırımları ve ihtiyaçlarını finanse etmeleri gerekmektedir. İşletme büyüklüğüne göre kredi kullanım oranları Çizelge 10'de verilmiştir.

Çizelge 10. İşletme büyüklüklerine göre kredi kullanım durumu

İşletme büyüklüğü	İşletmeniz için kredi				Toplam	
	Kullanıyorum		Kullanmıyorum			
	n	%	n	%	n	%
Orta	24	96,0	1	4,0	25	100,0
Küçük	15	50,0	15	50,0	30	100,0
Çok Küçük	11	36,7	19	63,3	30	100,0
Toplam	50	58,8	35	41,2	85	100,0

($X^2=21,310$, $Sd=2$, $p=0,000$)

İşletmelerin kredi kullanım durumuna yönelik orta ölçekli işletmelerin tamamına yakını; küçük ölçekli işletmelerin yarısı ve çok küçük ölçekli işletmelerin az bir kısmı kredi kullandıkları saptanmıştır. Bu faktörler arasında yapılan Ki kare testi sonucuna göre hesaplanan değer tablo değerinden büyük olduğundan iki değişken arasındaki farksızlık hipotezi reddedilmiştir. Buna göre,

Çizelge 11. İşletmelerin kullandığı kredi türleri

İşletme büyüklüğü	İşletme kredisi		Yatırım kredisi		İhracat kredisi		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Orta	20	83,3	10	41,7	1	4,2	24	100
Küçük	11	73,3	4	26,7	0	0	15	100
Çok Küçük	9	81,8	4	36,4	0	0	11	100
Toplam	40	80,0	18	36,0	1	2,0	50	100

iki faktör arasında istatistiksel anlamda bir ilişki vardır. İşletmelerin kredi kullanım durumu işletme büyüklüklerini etkilemektedir. Sonuçta, işletme büyüklükleri ile KOBİ'lere yönelik yapılan destekler arasında $\alpha=0,01$ yanlıgı olasılığı ile istatistiksel olarak bir ilişki olduğu söylenebilir.

İşletme büyüklüğüne göre işletmelerin kullandığı kredi türleri ve kullanım oranları Çizelge 11'de verilmiştir.

İşletmelerin kullandığı krediler incelendiğinde orta büyüklükteki işletmelerin %83,3'ünün işletme kredisi, %41,7'sinin yatırım kredisi ve %4,2'sinin ihracat kredisi kullandığı tespit edilirken; çok küçük işletmelerin %81,8'inin işletme kredisi, %36,4'ünün yatırım kredisi kullandığı belirlenmiştir.

İşletmelerin kredi kullanmama nedenleri Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12. Kredi kullanmama sebebi

Kredi kullanmama sebebi	n	%
Kullanıyoruz	50	58,8
Kredi faiz oranının yüksekliği	11	12,9
Bürokratik işlemlerin çokluğu	10	11,8
Gereksinim duymamamız	7	8,2
Gelir gider akışının tahmin edilememesi	3	3,5
Teminat gösterme zorluğu	3	3,5
Bilgi eksikliği	1	1,2

Firmaların kredi kullanmama sebepleri araştırıldığında yarısından fazla kısmının (%59) mevcut durumda bir kredisi olduğunu, %13'ünün kredi faiz oranları yüksek bulduğunu, %12'sinin ise bürokratik işlemlerin çokluğundan yakındığı belirlenmiştir. Bunu yanında %1,2'sinde bilgi eksikliği olduğu, %3,5'inde gelir-gider akışının tahmin edilememesi ile teminat gösterme zorunluluğunun olması firmaların kredi kullanma tercihlerinde etkili olmuştur.

İşletmelerin krediler hakkında bilgileri nereden aldıkları konusu Çizelge 13'de verilmiştir.

Çizelge 13. Krediler hakkında bilgi teminini

Kredi bilgileri	n	%
Banka aracılığı ile	33	38,8
Özel araştırma yaparak	25	29,4
Aynı işi yapan arkadaşlardan	12	14,1
Reklamlardan, broşür ve afişlerden	11	12,9
İnternette	4	4,7
Toplam	85	100,0

KOBİ'lere kredi hakkında bilgi temini sağlanması konusunda ise %39'unun bankalardan bilgi

aldığı, %29'unun özel araştırma yaparak bilgi edindiği, %14'ünün aynı işi yapan arkadaşları aracılığı ile öğrendiği, %13'ünün reklamlardan, broşür ve afişlerden yararlanırken, %5'inin internette bilgi edindiği belirlenmiştir.

İşletmelerin banka kredileri hakkında beklentileri Çizelge 14'de verilmiştir.

Çizelge 14. Banka kredileri konusundaki beklentiler

	n	%
Düşük faiz, uzun vade uygulaması	40	47,1
Teminat göstermenin kolaylaştırılması	14	16,5
Bürokratik işlemlerin azaltılması	13	15,3
Ekstra maliyetlerin daha aşağı çekilmesi	12	14,1
KOBİ'lere yönelik kredi programlarının düzenlenmesi	6	7,1

Firmaların banka kredisi konusundaki beklentilerine bakıldığında yarıya yakın bir kısmının (%47) düşük faiz ve uzun vade uygulaması beklediği belirlenirken, KOBİ'lere yönelik kredi programlarının düzenlenmesi %7 olarak elde edilmiştir.

KOBİ'lerin yatırımlarında teşvik sistemi hakkındaki düşünceleri Çizelge 15'de verilmiştir.

Çizelge 15. KOBİ yatırımlarında teşvik sistemini nasıl buldukları

KOBİ yatırımlarında teşvik sistemini	n	%	Kümülatif Toplam
Almak çok güç	40	47,1	47,1
Kontrolsüz	7	8,2	55,3
Haksız rekabete yol açıyor	9	10,6	65,9
Yetersiz	28	32,9	98,8
Yeterli	1	1,2	100,0

KOBİ'lere uygulanan teşvik sistemi sorulduğunda işletmelerin yarıya yakın bir kısmı (%47) teşvik almanın çok güç olduğu, %33'ü teşviklerin yetersiz olduğu, %11'i haksız rekabete yol açtığı, %8'i kontrolsüz olduğu gibi olumsuz şekilde yaklaşırken; firmalardan sadece %1 gibi az bir kısmı teşviklerin yeterli olduğunu belirtmiştir.

Devlet desteği ve kredi kullanan işletmelerin nasıl etkilendiği Çizelge 16'da verilmiştir

Çizelge 16. Devlet desteği ve kredi kullandıysanız işletmenizi nasıl etkiledi

	n	Ort.	Std. Sapma	Min.	Maks.
İhracatı	85	1,8824	,44753	1,00	3,00
Kapasite kullanım oranı	85	1,8471	,77928	1,00	3,00
Satışları	85	1,7765	,76183	1,00	3,00
Üretim verimliliğini	85	1,7765	,58506	1,00	3,00
Üretim miktarı	85	1,7529	,78537	1,00	3,00
Ürün çeşitliliği	85	1,6471	,48072	1,00	2,00
İşletme sermayesini	85	1,5529	,52340	1,00	3,00
Makine parkını	85	1,4471	,50014	1,00	2,00
1-1,66 : artıyor, 1,67-2,33 : durağan ,2,34-3 : azalıyor					

Devlet desteği ve kredi kullanımını işletmeleri ihracat, kapasite kullanım oranı, satışlar, üretim verimliliği ve üretim miktarı konularında iyileştirmeye neden olurken ürün çeşitliliği, işletme sermayesi ve makine parkı konularında ise bir değişime neden olmamıştır.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA (RESULT and DISCUSSION)

Mobilya endüstrisindeki KOBİ'lere yönelik yapılan bu çalışmada işletmelerin devlet desteklerinden çok az miktarda yararlandıkları belirlenmiştir. Bürokratik mevzuat ve teşvik mevzuatını bilen kalifiye eleman eksikliğinden dolayı bu desteklere müracaat edemedikleri anlaşılmaktadır. Bir başka çalışmada (Sönmez, vd., 2007) mobilya endüstrisinde ihracata yönelik devlet destekleri araştırılmış ve işletmelerin bilgi eksikliği ile bürokratik engeller konusunda sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu sorunları aşabilmek için KOSGEB'in yürütmüş olduğu kalifiye elemanı destekleme kredisi ile bazı işletmeler yararlanmasına rağmen devlet desteği kullanım oranı yeterli seviyede görülmemektedir.

İşletmelerin üretim hattında yenileme ve modernizasyon aracılığı ile yatırım yaptıkları, bu yatırımların finansmanlığını ise genellikle kredi kullanarak çözdükleri görülmüştür. Özellikle ödemeler konusunda yaşadıkları sorunları ise işletme kredisi kullanarak çözmektedirler. Bazı işletmelerin kredi faiz oranlarının yüksek olmasından ve bürokratik işlemlerden dolayı hem devletin vermiş olduğu hem de özel bankaların verdiği kredileri kullanmadıkları gözlemlenmiştir. Bunun nedeni olarak ise Aras (Aras, 2001) ve Müftüoğlu'nda (Müftüoğlu, 1997) çalışmalarıyla desteklemektedirler. KOBİ'ler sınırlı sermaye ile çalıştıklarından dolayı bankaların istediği teminatları gösterememektedirler. Bunun yanında bu tür işletmelerin bilanço yapıları da genellikle bankaların isteklerine cevap verememektedir. Bankalar da küçük ölçekli işletmeler yerine büyük firmalarla çalışmayı tercih etmektedirler (Aras, 2001). KOBİ'ler kredi aldıkları zaman da ilgili nedenlerden dolayı artan kredi

kalabilmektedir. Bu durum, küçük işletmelerin kredi yoluyla finansmanda çekimsiz davranmalarına neden olmaktadır (Müftüoğlu, 1997).

Devlet kredileri ve özel bankaların kredileri konusunda genellikle banka aracılığı ile bilgi aldıkları tespit edilmiştir. Devlet kredilerinin düşük faiz ve uzun vadede ödeme imkânlarından dolayı cazip gelirken bürokratik engellerin fazla olmasından işletmelerin yakındıkları; bundan dolayı özel bankalara yöneldiklerini vurgulamaktadırlar. Özel bankaların işletme kredi faiz oranları yüksek olmasından işletmeler rahatsızlık duymaktadırlar. KOBİ'lerin mevcut sorunlarına özellikle de finansal sorunlarına yönelik uzun vadeli, akılcı ve verimliliği artırmaya yönelik politikaların oluşturulması kaçınılmaz bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu işletmeler, Devlet tarafından gerekli yasal düzenlemeler yapılarak desteklenmeli, denetlenmeli ve teşvik edilmelidir. Kredi temin etmede yaşanan sorunların aşılması, kredi raporlama standartlarının oluşturulması, şeffaflığın sağlanabilmesi, teknolojik altyapılarının geliştirilmesi, vergi ve bürokrasi yüklerinin azaltılabilmesi için gerek devlet gerekse özel kuruluşların işbirliği içerisinde çalışmasında yarar vardır.

5. KAYNAKLAR (REFERENCES)

- 1) Anonim, (2006). İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ'lerin Desteklenmesi, İstanbul Ticaret Odası, 2006-45, 238.
- 2) ARAS, G., (2001). KOBİ'lerin Sermaye Piyasası Yoluyla Fon Sağlama Olanakları: Tezgâh üstü Piyasalar ve Risk Sermayesi Finansman Modeli, 1. Orta Anadolu Kongresi: KOBİ'lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları, 18-21, Nevşehir.
- 3) ATILGAN, T., (2006), "KOBİ Niteliğindeki Tekstil ve Hazır Giyim İşletmelerinin Uluslar arası Pazara Açılmasında Sektörel Dış Ticaret Şirketlerinin Etkisi", Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 13/1, S:150, Manisa.
- 4) BEKÇİ, İ., USUL, H., (2001). "Göller Bölgesindeki Küçük Ve Orta Boy İşletmelerin Finansal Sorunları Ve Çözüm Yolları",S.D.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 6/1, S:111-125, Isparta.
- 5) BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., BÖKEOĞLU, Ö.Ç.,KÖKLÜ, N., (2011) "Sosyal Bilimler için İstatistik", Pegem Akademi Yayıncılık, 9. baskı, s:42-147.
- 6) İnternet; (2012). Kurumsallaşma, <http://www.isletmeportali.com/konular/yonetim-ve-organizasyon/kurumsallaşma-4.html>, (12.12.2012).
- 7) KIZILAY, E., (2009). "KOBİ'ler ve Dış Ticarete Karşılaştıkları Temel Sorunlar", Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- 8) MÜFTÜOĞLU, T., (1997). Türkiye'de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler, Sorunlar-Öneriler, EGS Bank yayını, Ankara.
- 9) ÖNAL, R., (2000). "KOBİ'lerin Geliştirilmesi ve Enflasyonla Mücadele Programı", Ekonomik Forum Dergisi, TOBB Yayını 7/10S:16-19, Ankara.
- 10) ÖNAL, R., (2000). "KOBİ'lerin Geliştirilmesi ve Enflasyonla Mücadele Programı", Ekonomik Forum Dergisi, TOBB Yayını 7/10S:16-19, Ankara.
- 11) ÖREN, K., (2003). Avrupa Birliği ve Türkiye'nin Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere (KOBİ) Sağladığı Devlet Teşvikleri Ve Kullanım Alanlarının Karşılaştırılması-Nevşehir İli'nde Bir Uygulama, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 4:2, S:115, Sivas.
- 12) ÖZGEN, H., SELEN, D., (1997). Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Uluslararası Pazarlara Açılmada Karşılaştıkları Yönetim Sorunları ve Çözüm Önerileri, KOSGEB Yayınları Ankara.
- 13) SAYIN, M., (1997). AB'de KOBİ Destekleme Programları ve Diğer Teşvik Araçları", KOSGEB Yayınları, Ankara.
- 14) SAYIN, M., (1997). AB'de KOBİ Destekleme Programları ve Diğer Teşvik Araçları", KOSGEB Yayınları, Ankara.
- 15) SÖNMEZ, A., YILDIRIM, K., GÜRLEYEN, L., ARSLAN, A.R., (2007). Mobilya Endüstrisinde İhracata Yönelik Devlet Desteklerinin Firmalar Üzerindeki Etkileri, Politeknik Dergisi, 10: 4, 219-227.
- 16) TOSYALI S. B., (1995). KOBİ'lerin Türkiye Ekonomisindeki Yeri İzmir Ticaret Odası, Yayın No:20, İzmir.
- 17) YAMANE, Taro., (Çev.: A. Esin, M.A. Bakır, C. Aydın, vd.) (2001). Temel Örneklemeye Yöntemleri, Literatür yayınları, İstanbul.